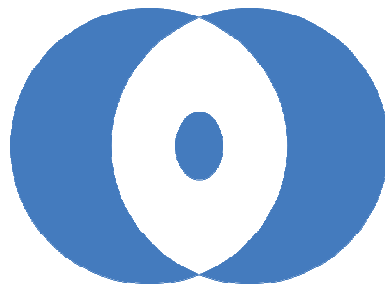

Πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν: Η επόμενη μέρα

Atomic Energy Organization of Iran

- Εισαγωγή
- Οι πρόσφατες διαπραγματεύσεις
- Χάρτης Ιράν: Κύριες Πυρηνικές Εγκαταστάσεις
- Ανάπτυξη αμερικανικών δυνάμεων στον Περσικό Κόλπο
- Αμερικανο-Ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια και πιθανά ιρανικά αντίποινα
- Χάρτης Στενών Hormuz
- Μυστική αμερικανο-ισραηλινή δραστηριότητα
- Ο ισραηλινός παράγοντας
- Οι κυρώσεις και οι συνέπειες στην ιρανική οικονομία
- Πιθανές μελλοντικές εξελίξεις
- Πιθανές επιπτώσεις για την Ελλάδα

Πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν: Η επόμενη μέρα

Βασίλης Γιαννακόπουλος, Γεωστρατηγικός Αναλυτής
www.geostrategy.gr
geostrategical@yahoo.gr

Εισαγωγή

Οι πρώτες ανησυχίες για την ανάπτυξη του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος προέκυψαν στα τέλη του 2002, όταν η Τεχεράνη επιβεβαίωσε τους ισχυρισμούς της Λαϊκής Οργάνωσης Μουτζαχεντίν του Ιράν (People's Mojahedin Organization of Iran - PMOI) ότι είχε κατασκευάσει μια εγκατάσταση εμπλουτισμού ουρανίου στη Natanz και ένα εργοστάσιο παραγωγής βαρέως ύδατος στο Arak, το οποίο θεωρείται ιδανικό για την παραγωγή πλουτωνίου που δυνητικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή πυρηνικού όπλου).

Η Ουάσινγκτον εκτιμά ότι ένα πυρηνικό Ιράν θα ασκούσε μια δυναμική εξωτερική πολιτική, προκειμένου να επηρεάσει τη συμπεριφορά των κρατικών και μη κρατικών δρώντων σε περιφερειακό επίπεδο, ώστε να μην ευοδωθούν τα συμφέροντα τόσο των Ηνωμένων Πολιτειών όσο και των συμμάχων τους, που αντίκεινται στα δικά της συμφέροντα. Από την πλευρά της, η Τεχεράνη μάλλον έχει καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η Ουάσινγκτον θα διστάσει να χρησιμοποιήσει στρατιωτική δύναμη, προκειμένου να διακόψει την ανάπτυξη του πυρηνικού της προγράμματος. Επιπρόσθετα, η Τεχεράνη αντιλαμβάνεται ότι η απόκτηση πυρηνικών όπλων θα την ισχυροποιούσε αποτελεσματικά, καθώς θα τερμάτιζε τις επιβουλές των υπερδυνάμεων εναντίον της και θα την καθιστούσε περιφερειακή δύναμη.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι «ένα Ιράν με πυρηνικά όπλα θα προκαλούσε μια σειρά αλυσιδωτών αντιδράσεων σε περιφερειακό και όχι μόνο επίπεδο, καθώς ένας αριθμός χωρών της Μέσης Ανατολής θα επιδίωκε να αποκτήσει πυρηνικά όπλα ή άλλα όπλα μαζικής καταστροφής, προκειμένου να αντιμετωπίσει τη μείζονα ασύμμετρη ιρανική πυρηνική απειλή». Μια τέτοια εξέλιξη θα δημιουργούσε σημαντικό έλλειμμα ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς η περιοχή της Μέσης Ανατολής, πέρα από τα σημαντικά για την παγκόσμια ανάπτυξη κοιτάσματα υδρογονανθράκων που διαθέτει, χαρακτηρίζεται και ως η περισσότερο ασταθής περιοχή του πλανήτη. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι σ' αυτή την περίπτωση, χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος και η Τουρκία θα επιδίωκαν να εξοπλισθούν με πυρηνικά όπλα, ενώ ένας άλλος αριθμός γειτονικών χωρών για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους θα κατέφευγε σε πιο φθηνότερες και πιο εύκολες λύσεις, όπως τα χημικά και βιολογικά όπλα και κυρίως τα σύγχρονα αντιβαλλιστικά συστήματα,

προκειμένου να αισθανθούν όσο το δυνατόν περισσότερο ασφαλείς στην πίεση που θα τους ασκούσε το ιρανικό πυρηνικό οπλοστάσιο. Πέραν της ανάδυσης αυτών των σημαντικών περιφερειακών ασύμμετρων απειλών, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε ότι ελλοχεύει πάντα και η απειλή μιας ισραηλινο-ιρανικής σύγκρουσης με τις όποιες πιθανές αρνητικές επιπτώσεις σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς το εβραϊκό κράτος θεωρεί την απόκτηση πυρηνικών όπλων από το Ιράν ως «απειλή για την ύπαρξή του».

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι εταίροι τους καθώς και η διεθνής κοινότητα δηλώνουν ότι «αποδέχονται το δικαίωμα του Ιράν να χρησιμοποιεί την πυρηνική ενέργεια, αλλά προηγουμένως η Τεχεράνη θα πρέπει να αποδείξει ότι το πυρηνικό της πρόγραμμα αναπτύσσεται μόνο για ειρηνικούς σκοπούς». Μέχρι στιγμής, είναι γνωστό ότι «από το 2010, το Ιράν έχει πετύχει εμπλουτισμό ουρανίου σε ποσοστό 20%», ενώ ο περαιτέρω εμπλουτισμός σε 90%+, που απαιτείται για την κατασκευή πυρηνικού όπλου, θεωρείται σχετικά εύκολη τεχνική.

Στην Εκτίμηση των Παγκόσμιων Απειλών των αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών (12 Μαρτίου 2013) αναφέρεται ότι «το Ιράν έχει τη δυνατότητα να κατασκευάσει πυρηνικά όπλα, αλλά δεν το έχει αποφασίσει». Λίγο αργότερα (18 Απριλίου 2013), ο διευθυντής της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των ΗΠΑ, James Clapper, βεβαίωσε ότι «η εν λόγω απόφαση θα μπορούσε να ληφθεί μόνο από τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη (Ali Khamenei)». Επίσης, στις 8 Νοεμβρίου του 2011, μια έκθεση της Διεθνούς Υπηρεσίας Ατομικής Ενέργειας (International Atomic Energy Agency – IAEA) περιελάμβανε πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες το Ιράν προσπάθησε σε ερευνητικό επίπεδο να οπλοποιήσει υψηλά εμπλουτισμένο ουράνιο (Highly Enriched Uranium - HEU). Έτσι, στις 18 Νοεμβρίου 2011, το Διοικητικό Συμβούλιο της IAEA ενέκρινε ψήφισμα (32 ψήφοι υπέρ, δύο κατά και μία αποχή), με το οποίο εξέφραζε «τη βαθιά και αυξανόμενη ανησυχία του για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν».

Οι πρόσφατες διαπραγματεύσεις

Μετά από επανειλημμένες αρνήσεις του Ιράν να δώσει εξηγήσεις, τον Ιανουάριο του 2012, ξεκίνησε ένας γύρος συνομιλιών μεταξύ Τεχεράνης και IAEA, προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στις παραπάνω κατηγορίες. Στη συνέχεια, από ιρανικής πλευράς δόθηκε η άδεια

επιθεώρησης της στρατιωτικής βάσης Parchin, όπου η ΙΑΕΑ υποψιαζόταν ότι είχε πραγματοποιηθεί προσπάθεια οπλοποίησης υψηλά εμπλουτισμένου ουρανίου.

Μετά από μια απροειδοποίητη επίσκεψη στο Ιράν, στις 21 Μαΐου 2012, ο διευθυντής της ΙΑΕΑ, Yukiya Amano, ανακοίνωσε μια κατ' αρχήν συμφωνία, η οποία περιελάμβανε ένα κοινά αποδεκτό πρόγραμμα εργασιών για τη διευθέτηση του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος. Ακολούθησαν αρκετές συναντήσεις μεταξύ της ΙΑΕΑ και Ιρανών αξιωματούχων, χωρίς ωστόσο να επιτευχθεί η ολοκλήρωση των εν λόγω εργασιών. Δύο από αυτές τις συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα (27 Σεπτεμβρίου και 28 Οκτωβρίου 2013), στο πλαίσιο των δεσμεύσεων Rouhani περί διαφάνειας στο ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα.

Η εκλογή του νέου Ιρανού προέδρου Hassan Rouhani κρίθηκε από το Λευκό Οίκο ως μια ευκαιρία για πιθανή αλλαγή της ιρανικής πυρηνικής πολιτικής. Έτσι, στις 2 Φεβρουαρίου 2013, ο Αμερικανός αντιπρόεδρος Biden πρότεινε τη διεξαγωγή απευθείας συνομιλιών με το Ιράν. Ουσιαστικά, επρόκειτο για μια αμερικανική πρωτοβουλία, η οποία στόχευε στον τερματισμό της ανάπτυξης του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος, με αντάλλαγμα τη χαλάρωση ορισμένων κυρώσεων που είχαν επιβληθεί κατά του Ιράν αλλά και την απόσυρση της επιλογής για στρατιωτική ενέργεια. Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, τον Απρίλιο του 2013, δημοσιεύθηκε η έκθεση «Στρατηγικές επιλογές για το Ιράν: Αντιστάθμιση της Πίεσης με Διπλωματία» (Strategic Options for Iran: Balancing Pressure With Diplomacy). Το φθινόπωρο του 2013, καθώς πλησίαζε η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, οι προϋποθέσεις για μια διπλωματική επίλυση του πυρηνικού προγράμματος αλλά και μιας πιθανής αμερικανο-ιρανικής προσέγγισης άρχισαν να βελτιώνονται. Στις 20 Σεπτεμβρίου 2013, η Washington Post δημοσίευσε συνέντευξη του Rouhani, στην οποία μεταξύ άλλων δήλωσε ότι «είναι καιρός για δεσμεύσεις» και έκανε λόγο για «υπόσχεση περί εποικοδομητικών συνομιλιών».

Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη: Κάποια μηνύματα αισιοδοξίας προέκυψαν μετά την πρόσφατη εκλογή Rouhani στην ιρανική προεδρεία και ειδικά μετά την επίσκεψή του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (23-27 Σεπτεμβρίου 2013). Στη Νέα Υόρκη, ο Hassan Rouhani αφενός υπογράμμισε ότι «ο ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης τον εξουσιοδότησε προκειμένου να διαπραγματευθεί μια συμφωνία για το πυρηνικό πρόγραμμα της χώρας του», αφετέρου επανέλαβε ότι «το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν έχει αποκλειστικά ειρηνικούς σκοπούς» και ότι «το Ιράν δεν έχει καμία πρόθεση να αναπτύξει πυρηνικά όπλα». Αντίστοιχα, από αμερικανικής πλευράς, ο Barack Obama δήλωσε στη Γενική Συνέλευση ότι «εξουσιοδότησε τον υπουργό Εξωτερικών John Kerry να επιδιώξει μια συμφωνία με το Ιράν, σε συνεργασία με τις άλλες

πέντε χώρες (P5+1: Ηνωμένες Πολιτείες, Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία και Κίνα), που συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στο περιθώριο της συνεδρίασης ο John Kerry συνομίλησε κατ' ιδίαν με τον Ιρανό ομόλογό του, Mohammad Zarif, που εκπροσωπούσε το Ιράν στη συνεδρίαση της Γενικής Συνέλευσης. Η εν λόγω συνάντηση χαρακτηρίστηκε ως «εποικοδομητική» και αποφασίστηκε από κοινού άλλος ένας γύρος συνομιλιών υψηλού επιπέδου.

Πρώτη συνάντηση στη Γενεύη: Στις 15 και 16 Οκτωβρίου 2013, πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη συνομιλίες μεταξύ των P5+1 (γνωστών και ως E3/EU+3 ή E3) και του Ιράν, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ως «ουσιαστικές», παρότι τελικά η Τεχεράνη δεν αποδέχθηκε την πρόταση ενδιάμεσης συμφωνίας για την άμεση αναστολή του εμπλουτισμού ουρανίου κατά 20%, αλλά ούτε και στη διακοπή λειτουργίας των υπόγειων εγκαταστάσεων εμπλουτισμού ουρανίου στο Fordow. Ωστόσο, συμφωνήθηκε η εκ νέου συνάντηση των δύο πλευρών και η συνέχιση των συνομιλιών.

Δεύτερη συνάντηση στη Γενεύη: Στις 7 και 8 Νοεμβρίου 2013, πραγματοποιήθηκε και δεύτερος γύρος συνομιλιών στη Γενεύη, με την απροσδόκητη συμμετοχή των υπουργών Εξωτερικών των χωρών P5+1, χωρίς ωστόσο να επιτευχθούν κάποια ουσιαστικά βήματα προόδου. Η ιρανική πλευρά δεν δεσμεύθηκε να τερματίσει τον εμπλουτισμό ουρανίου, αλλά ούτε και τις εργασίες στο εργοστάσιο παραγωγής βαρέως ύδατος του Arak, που το επόμενο καλοκαίρι αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία πυρηνικός αντιδραστήρας. Έτσι, αντί να προκύψει κάποιου είδους έστω προσωρινή συμφωνία, που θα οδηγούσε στην χαλάρωση ορισμένων κυρώσεων κατά του Ιράν στον πετρελαϊκό και τραπεζικό τομέα, αποφασίστηκε ένας νέος γύρος συνομιλιών στις 20 Νοεμβρίου 2013. Το μόνο θετικό σημείο ήταν η συμφωνία που υπέγραψε στις 11 Νοεμβρίου ο επικεφαλής της ΙΑΕΑ με τις ιρανικές αρχές, για πρόσβαση και επιθεώρηση του Arak και των εγκαταστάσεων εξόρυξης ουρανίου στο Gachin.

Τρίτη συνάντηση στη Γενεύη: Στις 24 Νοεμβρίου 2013, μετά από μαραθώνιες διαπραγματεύσεις στη Γενεύη, το Ιράν και η ομάδα των χωρών P5+1 κατέληξαν σε προσωρινή συμφωνία (ή κοινό σχέδιο δράσης) για την επίλυση του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος. Σκοπός των διαπραγματεύσεων ήταν να επιτευχθεί μια συμφωνία, η οποία θα εξασφάλιζε ότι το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν θα εξυπηρετούσε μόνο ειρηνικούς σκοπούς, όπως ορίζεται από τη Συνθήκη μη Διάδοσης των Πυρηνικών (Non Proliferation Treaty – NPT). Τελικά, η συμφωνία που υπογράφηκε μεταξύ του Ιράν και της ομάδας των χωρών των χωρών P5+1 προβλέπει την εκατέρωθεν βαθμιαία λήψη μέτρων και τήρηση δεσμεύσεων, με χρονικό ορίζοντα έξι μηνών, προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ

των δύο πλευρών και τελικά να προκύψει η επιθυμητή επίλυση του ιρανικού πυρηνικού ζήτημα προβλήματος.

Σύμφωνα με το κοινό σχέδιο δράσης, το Ιράν δεσμεύεται μεταξύ άλλων ότι:

- ✓ Θα διατηρήσει μόνο τη μισή από την υπάρχουσα ποσότητα εμπλουτισμένου ουρανίου κατά 20%, προκειμένου να τη χρησιμοποιήσει ως καύσιμη ύλη για τον ερευνητικό πυρηνικό αντιδραστήρα TRR (Tehran Research Reactor), ενώ η υπόλοιπη ποσότητα θα απεμπλουτισθεί από ποσοστό 20% σε 5%, εντός έξι μηνών.
- ✓ Για τους επόμενους έξι μήνες, δεν θα προβεί σε εμπλουτισμό ουρανίου άνω του 5%. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μέχρι στιγμής είναι γνωστό ότι «από το 2010, το Ιράν έχει πετύχει εμπλουτισμό ουρανίου σε ποσοστό 20%», ενώ ο περαιτέρω εμπλουτισμός σε 90%+ που απαιτείται για την κατασκευή πυρηνικού όπλου θεωρείται σχετικά εύκολη τεχνική.
- ✓ Δεν θα προβεί σε περαιτέρω δραστηριότητα στο εργοστάσιο εμπλουτισμού ουρανίου της Natanz, στις υπόγειες εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου του Fordow ή στο εργοστάσιο παραγωγής βαρέως ύδατος του Arak, γνωστό και ως IR-40 (θεωρείται ιδανικό για την παραγωγή πλουτωνίου, το οποίο δυνητικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή πυρηνικού όπλου).
- ✓ Δεν θα δημιουργήσει νέες εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου.
- ✓ Έχει το δικαίωμα στην έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της πυρηνικής τεχνολογίας.
- ✓ Θα παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες στη Διεθνή Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (International Atomic Energy Agency - IAEA), συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών σχετικά με τα σχέδια του Ιράν για τις πυρηνικές του εγκαταστάσεις, της περιγραφής του κάθε κτιρίου σε κάθε πυρηνική εγκατάσταση, της προόδου των εργασιών για κάθε πυρηνική εγκατάσταση στην οποία διεξάγονται πυρηνικές δραστηριότητες, των πληροφοριών για τα ορυχεία ουρανίου, κτλ. Αυτές οι πληροφορίες θα πρέπει να παρέχονται εντός τριών μηνών από την υιοθέτηση των παρόντων δεσμεύσεων.
- ✓ Θα υποβάλει επικαιροποιημένες πληροφορίες στην IAEA για τον πυρηνικό αντιδραστήρα του Arak.
- ✓ Θα επιτρέπει την καθημερινή πρόσβαση καθώς και τις απροειδοποίητες επισκέψεις των επιθεωρητών της IAEA στις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Fordow και της Natanz.
- ✓ Οι επιθεωρητές της IAEA θα έχουν πρόσβαση στα εργαστήρια συναρμολόγησης των συσκευών

φυγοκέντρωσης (χρησιμοποιούνται στον εμπλουτισμό ουρανίου), στα εργαστήρια παραγωγής και αποθήκευσης συσκευών φυγοκέντρωσης, καθώς και στα ορυχεία ουρανίου και τις εγκαταστάσεις επεξεργασίας και εξαγωγής ουρανίου από μεταλλεύματα.

Από την πλευρά της, η ομάδα των χωρών E3/EU+3 δεσμεύεται ότι:

- ✓ Θα τερματίσει τις προσπάθειες για περαιτέρω μείωση των πωλήσεων του ιρανικού αργού πετρελαίου. Η ΕΕ και οι ΗΠΑ θα αναστείλουν τις κυρώσεις κατά της πώλησης ιρανικού πετρελαίου, σε συνεργασία με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες ασφάλειας και μεταφορών. Επίσης, θα επιτραπεί ο επαναπατρισμός ενός συμφωνημένου ποσού από τις πωλήσεις ιρανικών υδρογονανθράκων, που έχει συσσωρευθεί σε παγωμένους ξένους τραπεζικούς λογαριασμούς. Είναι χρήσιμο να αναφέρουμε ότι στην παρούσα φάση, το ιρανικό πετρέλαιο κατευθύνεται μόνο προς τις ενεργειακές αγορές της Κίνας, Ινδίας, Ιαπωνίας, Νότιας Κορέας, Τουρκίας, ΗΑΕ και Συρίας. Ωστόσο, σχεδόν το 50% των εσόδων από τις πωλήσεις συσσωρεύεται σε παγωμένους ξένους τραπεζικούς λογαριασμούς, χωρίς δυνατότητα πρόσβασης και επαναπατρισμού από ιρανικής πλευράς.
- ✓ Η ΕΕ και οι ΗΠΑ θα αναστείλουν τις κυρώσεις κατά της πώλησης ιρανικών πετροχημικών, χρυσού και πολύτιμων μετάλλων.
- ✓ Οι ΗΠΑ θα αναστείλουν τις κυρώσεις κατά της ιρανικής αυτοκινητοβιομηχανίας.
- ✓ Θα επιτραπεί η προμήθεια των ανταλλακτικών που απαιτούνται για την ασφαλή λειτουργία της ιρανικής πολιτικής αεροπορίας.
- ✓ Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, οι ΗΠΑ και η ΕΕ δεν θα επιβάλουν νέες κυρώσεις σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν.
- ✓ Θα καθιερωθεί ένας οικονομικός διάυλος ο οποίος θα διευκολύνει τις ανθρωπιστικές ανάγκες του ιρανικού πληθυσμού (τρόφιμα, γεωργικά προϊόντα, φάρμακα, ιατρικές συσκευές, ιατρικά έξοδα στο εξωτερικό, κτλ), χρησιμοποιώντας τα έσοδα από τις πωλήσεις ιρανικού πετρελαίου που ήδη έχουν δεσμευθεί στο εξωτερικό. Επίσης, με τα δεσμευμένα κεφάλαια θα εξοφλούνται οι οφειλές του Ιράν στον ΟΗΕ και θα πληρώνονται τα διδάκτρα των Ιρανών φοιτητών που σπουδάζουν στο εξωτερικό, μέχρις ενός συμφωνημένου ποσού για την περίοδο των έξι μηνών.
- ✓ Η ΕΕ θα εγκρίνει την αύξηση του ορίου συναλλαγών για εμπορικά προϊόντα, που δεν υπόκεινται σε κυρώσεις.

Μετά την υιοθέτηση των παραπάνω δεσμεύσεων-μέτρων, οι δύο πλευρές θα συνάψουν μια τελική συμφωνία, η οποία θα τεθεί σε εφαρμογή το αργότερο σε ένα έτος και μεταξύ άλλων θα περιλαμβάνει:

- ✓ Τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ισχύουν για τα μέλη της NPT, καθώς και τις εγγυήσεις της ΙΑΕΑ.
- ✓ Τη συνολική άρση των κυρώσεων κατά του Ιράν.
- ✓ Τον καθορισμό ενός ελεγχόμενου και συγκεκριμένου προγράμματος εμπλουτισμού ουρανίου.
- ✓ Την πλήρη εξάλειψη των διεθνών ανησυχιών σχετικά με το εργοστάσιο παραγωγής βαρέως ύδατος του Arak.
- ✓ Την πλήρη εφαρμογή των συμφωνηθέντων μέτρων διαφάνειας και την ενίσχυση της παρακολούθησης των ιρανικών πυρηνικών δραστηριοτήτων. Επίσης, την επικύρωση από τον ανώτατο θρησκευτικό ηγέτη και το

ιρανικό κοινοβούλιο (Majlis) καθώς και την εφαρμογή του Επιπρόσθετου Πρωτοκόλλου (Additional Protocol). Εδώ, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η επικύρωση του Επιπρόσθετου Πρωτοκόλλου της NPT συνιστά το «κλειδί» στην επίλυση του πυρηνικού προβλήματος, καθώς επιτρέπει τους επιθεωρητές της ΙΑΕΑ να πραγματοποιούν προγραμματισμένες και απροειδοποίητες επιθεωρήσεις στις ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις.

- ✓ Τη διεθνή συνεργασία με το Ιράν στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς, όπως για παράδειγμα την απόκτηση από ιρανικής πλευράς σύγχρονων πυρηνικών αντιδραστήρων (ελαφρού ύδατος) και συναφούς εξοπλισμού, τον εφοδιασμό με σύγχρονες μορφές πυρηνικού καυσίμου, αλλά και τις νέες πρακτικές για έρευνα και ανάπτυξη στην πυρηνική ενέργεια.

ΙΡΑΝ ΚΥΡΙΕΣ ΠΥΡΗΝΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

- 1- Natanz: εργοστάσιο εμπλουτισμού ουρανίου
- 2- Arak (IR-40): εργοστάσιο παραγωγής βαρέως ύδατος
- 3- Parchin: στρατιωτική βάση (πιθανή οπλοποίηση υψηλά εμπλουτισμένου ουρανίου)
- 4- Fordow: υπόγειες εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου
- 5- Gachin: εγκαταστάσεις εξόρυξης ουρανίου
- 6- Tehran Research Reactor (TRR): ερευνητικός πυρηνικός αντιδραστήρας της Τεχεράνης ισχύος 5 MW
- 7- Bushehr Nuclear Power Plant (BNPP): πυρηνικός σταθμός του Bushehr ισχύος 1.000 MW
- 8- Anarak: εγκαταστάσεις αποθήκευσης πυρηνικών αποβλήτων

Ανάπτυξη αμερικανικών δυνάμεων στον Περσικό Κόλπο

Παρότι διαφαίνεται ότι η Ουάσινγκτον δεν θα αποφασίσει μια στρατιωτική ενέργεια κατά της Τεχεράνης, εντούτοις διατηρεί μια σημαντική στρατιωτική δύναμη στον Περσικό Κόλπο. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω περιοχή είναι ανεπτυγμένοι 50.000 Αμερικανοί στρατιώτες και τουλάχιστον ένα αεροπλανοφόρο. Τον Ιούνιο του 2012, προστέθηκε το ελικοπτεροφόρο USS Ponce, το οποίο μεταξύ άλλων μπορεί να διεξάγει επιχειρήσεις με ειδικές δυνάμεις αλλά και επιχειρήσεις ναρκοθηρίας, ενώ το Σεπτέμβριο του 2012, στον Περσικό Κόλπο διεξήχθη πολυεθνική άσκηση ναρκοθηρίας (συνολικά, συμμετείχαν 31 χώρες), με σκοπό τη διατήρηση ετοιμότητας και άμεσης αντίδρασης σε περίπτωση ιρανικής ναρκοθέτησης της εν λόγω θαλάσσιας περιοχής. Δύο μήνες αργότερα (15 Νοεμβρίου 2012), οι Ηνωμένες Πολιτείες εφοδίασαν τις δυνάμεις τους στον Περσικό με συσκευές προηγμένης τεχνολογίας για την αντιμετώπιση πιθανής ναρκοθέτησης, ενώ παρόμοια άσκηση διεξήχθη και το 2013 (5 έως 25 Μαΐου 2013) από αεροναυτικές δυνάμεις 41 χωρών.

Αμερικανο-Ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια και πιθανά ιρανικά αντίποινα

Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία με το Ιράν για το πυρηνικό του πρόγραμμα, ο πρόεδρος Obama έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι «η στρατιωτική ενέργεια κατά του Ιράν παραμένει ως επιλογή». Η τελευταία του επίσημη δήλωση καταγράφηκε στις 30 Σεπτεμβρίου του 2013, σε συνάντησή του με τον Ισραηλινό πρωθυπουργό Netanyahu. Επίσης, στις 4 Μαρτίου 2013, ο Αμερικανός αντιπρόεδρος Joe Biden δήλωσε σχετικά με τη στρατιωτική επιλογή κατά του Ιράν ότι «ο πρόεδρος Obama δεν μπλοφάρει».

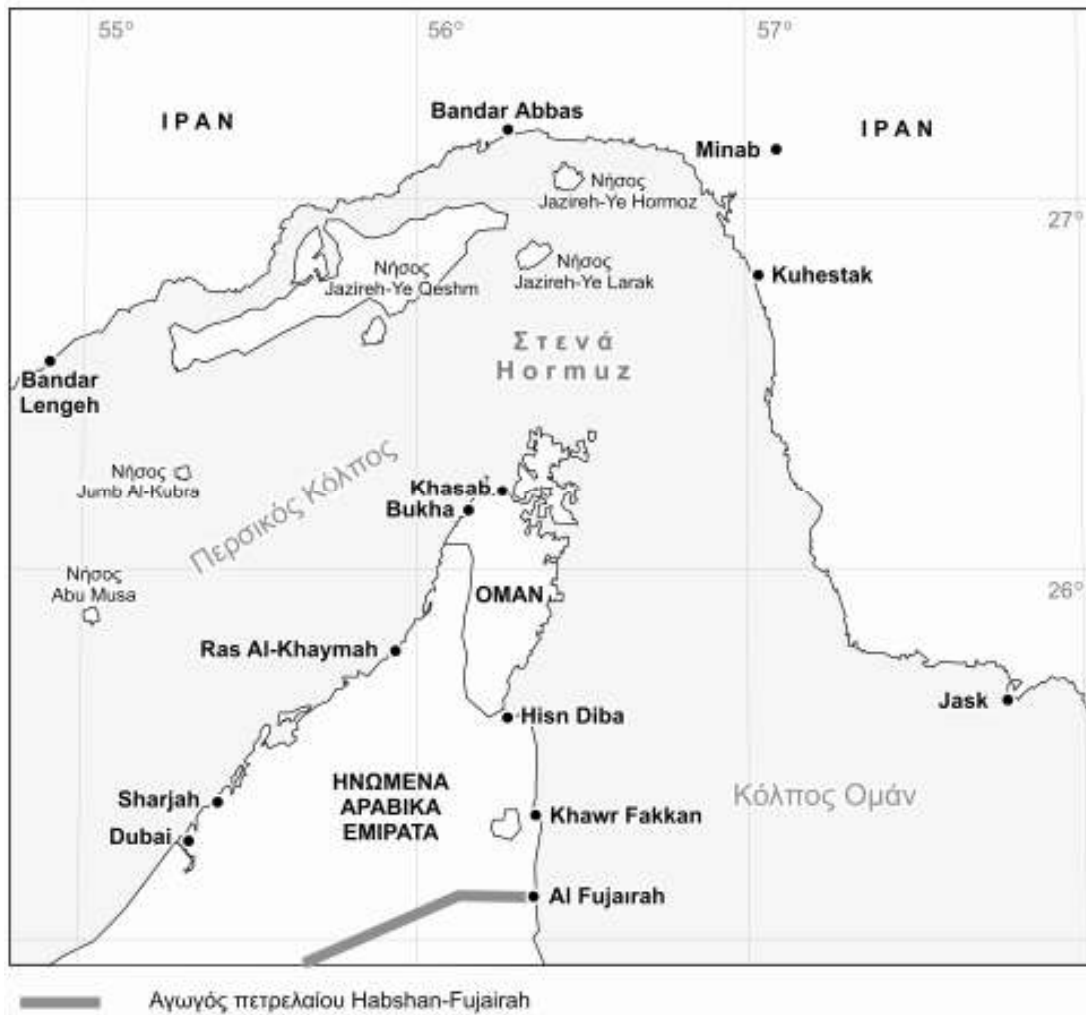
Ορισμένοι Αμερικανοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι μια πιθανή αμερικανική στρατιωτική ενέργεια θα μπορούσε να τερματίσει την ανάπτυξη του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος, καθότι

αφενός ο αριθμός των σημαντικών πυρηνικών εγκαταστάσεων είναι περιορισμένος, αφετέρου είναι ευάλωτες στην αμερικανική αεροπορική δύναμη. Αυτό το συμπέρασμα συμπεριλαμβάνει και τις υπόγειες εγκαταστάσεις, όπως για παράδειγμα τις εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου στο Fordow. Κάποιοι άλλοι Αμερικανοί εμπειρογνώμονες έχουν επανειλημμένα αναφερθεί στις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις που θα μπορούσε να προκαλέσει μια στρατιωτική ενέργεια κατά του Ιράν. Συγκεκριμένα, έχουν τονίσει ότι τα ιρανικά αντίποινα θα μπορούσαν να προκαλέσουν μείζονες αρνητικές συνέπειες σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, όπως για παράδειγμα η ραγδαία αύξηση της παγκόσμιας τιμής του πετρελαίου. Επιπρόσθετα, έχουν τονίσει ότι μια στρατιωτική ενέργεια πιθανόν να καθυστερούσε την ανάπτυξη του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος μόνο για ένα έως δύο χρόνια.

Σχετικά με τη στάση των συμμάχων των Ηνωμένων Πολιτειών θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι «οι περισσότεροι αντιτίθενται στην επιλογή της στρατιωτικής δράσης». Μάλιστα, οι αναλυτές ορισμένων συμμαχικών χωρών προειδοποιούν ότι «μια αμερικανο-ιρανική σύγκρουση θα μπορούσε να προκύψει ανά πάσα στιγμή, πριν από μια σχεδιασμένη αμερικανική επίθεση». Για παράδειγμα, αν λόγω της συνεχιζόμενης επιβολής σκληρών κυρώσεων, η Τεχεράνη, όπως έχει δηλώσει επανειλημμένα, αποφασίσει να κλείσει τα Στενά του Hormuz.

Κατά καιρούς, ο ανώτατος θρησκευτικός ηγέτης καθώς και άλλοι Ιρανοί πολιτικοί και στρατιωτικοί αξιωματούχοι έχουν επανειλημμένα προειδοποιήσει ότι «η Τεχεράνη θα προβεί σε αντίποινα, αν διεξαχθεί οποιαδήποτε αμερικανική ή και ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια κατά του Ιράν». Για παράδειγμα, το Σεπτέμβριο του 2012, ηγετικά στελέχη των Φρουρών της Ιρανικής Επανάστασης (Iranian Revolutionary Guard Corps – IRGC) προειδοποίησαν ότι «ακόμη κι αν η στρατιωτική ενέργεια διεξαχθεί μόνο από το Ισραήλ, τότε η Τεχεράνη θα προβεί σε αντίποινα και κατά στόχων αμερικανικών συμφερόντων».

Χάρτης Στενών Hormuz

Εκτιμάται ότι τα πιθανά ιρανικά αντίποινα θα περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τρομοκρατικές επιθέσεις στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών, επιθέσεις κατά των πρεσβειών των ΗΠΑ στην Ευρώπη ή και στον Περσικό Κόλπο. Επίσης, το Ιράν θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τις ένοπλες σιιτικές οργανώσεις του Ιράκ και του Αφγανιστάν, προκειμένου να επιτεθούν στο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις των ΗΠΑ σε αυτές τις χώρες.

Σύμφωνα με έκθεση του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας (Απρίλιος 2012) σχετικά με την ιρανική στρατιωτική ισχύ, αναφέρεται ότι η δυνατότητα του Ιράν να προβεί σε αντίποινα αυξάνεται. Η δυνατότητα αυτή έχει ενισχυθεί με την απόκτηση νέων ταχύπλων σκαφών, μικρών υποβρυχίων και βαλλιστικών βλημάτων μικρού βεληνεκούς, τα οποία θα μπορούσαν να στοχοποιήσουν πλοία και εγκαταστάσεις στην περιοχή του Περσικού Κόλπου. Επιπρόσθετα, το Ιράν έχει αναπτύξει πρόσθετες ναυτικές βάσεις κατά μήκος των ακτών του Κόλπου, αυξάνοντας έτσι την επιχειρησιακή του δυνατότητα και την εν δυνάμει απειλή κατά της θαλάσσιας κυκλοφορίας στα Στενά του

Hormuz. Μάλιστα, τον Φεβρουάριο του 2013, η Τεχεράνη ανακοίνωσε ότι θα αναπτύξει μια νέα ναυτική βάση και στη Θάλασσα του Ομάν, πλησίον των ιρανο-πακιστανικών συνόρων.

Στο νοτιότερο άκρο του Περσικού Κόλπου, τα Στενά του Hormuz (μέσου εύρους 33 χιλιόμετρα.) θεωρούνται ως ένα από τα πλέον στρατηγικά σημεία σε παγκόσμιο επίπεδο, καθότι είναι το μοναδικό θαλάσσιο πέρασμα που συνδέει τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες του Περσικού Κόλπου (28% της παγκόσμιας παραγωγής) με τον υπόλοιπο κόσμο. Από τα στενά διέρχονται συνολικά 15,5 εκατ. βαρέλια πετρελαίου ημερησίως (2010) και τεράστιες ποσότητες φυσικού αερίου, που αντιστοιχούν στο 30% των παγκόσμιων θαλάσσιων μεταφορών πετρελαίου και στο 20% των θαλάσσιων μεταφορών φυσικού αερίου.

Κατά καιρούς, η Τεχεράνη έχει απειλήσει ότι θα κλείσει τα στενά, αν σημειωθεί κάποιου είδους επιθετική ενέργεια κατά των ιρανικών πυρηνικών εγκαταστάσεων ή αν τα εμπορικά της πλοία υποστούν νηοψίες από πολυεθνικές ναυτικές

δυνάμεις. Οι ιρανικές ένοπλες δυνάμεις διαθέτουν την επιχειρησιακή δυνατότητα ναρκοθέτησης των στενών. Επίσης, έχουν δημιουργήσει ένα σημαντικό στόλο μικρών επιθετικών ταχύπλων, ένα μικρό στόλο μίνι υποβρυχίων και έχουν αναπτύξει ένα παράκτιο σύστημα πολυάριθμων κατευθυνόμενων anti-ship βλημάτων, που συνολικά τους παρέχει την επιχειρησιακή δυνατότητα να πλήξουν τουλάχιστον εμπορικά πλοία, που πλέουν εντός του Περσικού Κόλπου, αλλά και να καταστρέψουν ευαίσθητες πετρελαϊκές εγκαταστάσεις που λειτουργούν στην αναπτύξιμη των υπόλοιπων χωρών της αραβικής χερσονήσου. Το γεγονός αυτό συνιστά έναν από τους βασικούς λόγους, που η Ουάσιγκτον δεν έχει αποφασίσει να επιτεθεί κατά των ιρανικών πυρηνικών εγκαταστάσεων. Μάλιστα, ως ένα βαθμό «πιέζει» το Ισραήλ ώστε να μη διεξάγει μονομερή επιθετική ενέργεια, καθότι η αντίδραση της Τεχεράνης (ναρκοθέτηση των στενών του Hormuz, βύθιση εμπορικών πλοίων και καταστροφή πετρελαϊκών εγκαταστάσεων στην περιοχή του Κόλπου) θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρή επιδείνωση της περιφερειακής ενεργειακής ασφάλειας, έλλειψη υδρογονανθράκων στην παγκόσμια ενεργειακή αγορά και συνεπώς να απειλήσει άμεσα την παγκόσμια οικονομία.

Και οι δύο πλευρές (Ουάσιγκτον και Τεχεράνη) γνωρίζουν ότι τα στενά του Hormuz συνιστούν ένα θαλάσσιο πέρασμα αυξημένης τρωτότητας και μείζονος στρατηγικής σημασίας, τόσο για την παγκόσμια οικονομία όσο και για την εθνική ασφάλεια του Ιράν. Για το λόγο αυτό, στο πρόσφατο παρελθόν οι ΗΠΑ επιδίωξαν να εγκαταστήσουν μια απευθείας γραμμή επικοινωνίας μεταξύ τους, προκειμένου να αποφευχθεί κάποια εμπλοκή εξαιτίας ενός τυχαίου γεγονότος. Επιπρόσθετα, η ασφαλής θαλάσσια μεταφορά από τα στενά του Hormuz συνιστά μια από τις μείζονες αποστολές του αμερικανικού 5^{ου} στόλου, που εδρεύει στη ναυτική βάση Juffair (Μανάμα) του Μπαχρέιν. Σε περίπτωση ναρκοθέτησης ή άλλης στρατιωτικής ενέργειας με στόχο τη διακοπή της εύρυθμης λειτουργίας των στενών, εκτιμάται ότι σε χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο των δύο εβδομάδων, οι αμερικανικές δυνάμεις θα έχουν αποκαταστήσει την ασφαλή διέλευση των εμπορικών πλοίων. Επομένως, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι «οι ένοπλες δυνάμεις του Ιράν διαθέτουν την επιχειρησιακή δυνατότητα να κλείσουν τα στενά, αλλά για περιορισμένο χρονικό διάστημα».

Πάντως, για τη μερική αντιμετώπιση μιας πιθανής αμερικανο-ιρανικής διένεξης, που θα είχε ως συνέπεια να κλείσουν τα στενά του Hormuz, έχει κατασκευασθεί από την China Petroleum Engineering & Construction Company ο 360 χιλιομέτρων. αγωγός πετρελαίου Habshan-Fujairah με μέγιστη παροχή 1,8 Mb/d, που παρακάμπτει τα στενά και μεταφέρει πετρέλαιο στον Κόλπο του Ομάν. Επίσης, μια επιπλέον εναλλακτική λύση συνιστά η μεταφορά περιορισμένων ποσοτήτων πετρελαίου και φυσικού αερίου, μέσω του σαουδαραβικού

ενεργειακού αγωγού East-West, από τον Περσικό Κόλπο στην Ερυθρά Θάλασσα.

Γίνεται αντιληπτό ότι σε περίπτωση που αποφασισθεί μια αμερικανική ή και ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια κατά του Ιράν, δεν θα στοχοποιηθούν μόνο οι ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις, αλλά και μια σειρά μονάδων των Φρουρών της Ιρανικής Επανάστασης, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα των πιθανών ιρανικών αντιποίνων. Αυτή η εκτίμηση ακούσθηκε και σε ενημέρωση του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας προς τον πρόεδρο Obama, το Φεβρουάριο του 2012. Μάλιστα, συμπεριελάμβανε και στοχοποίηση της ιρανικής στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας.

Μυστική αμερικανο-ισραηλινή δραστηριότητα

Η διεθνής ανησυχία για το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν κορυφώνεται, αλλά διαφαίνεται ότι η Ουάσιγκτον δεν προτίθεται να προβεί σε περαιτέρω συγκαλυμμένη δράση, όπως έπραξε στο παρελθόν, προκειμένου αφενός να επιβραδύνει την ανάπτυξη του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, αφετέρου να το αποσταθεροποιήσει πολιτικά.

Κατά τη χρονική περίοδο 2006-2008, οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ισραήλ δραστηριοποιούνταν συγκαλυμμένα, με σκοπό το Ιράν να προμηθευθεί τεχνολογία και πυρηνικά υλικά που είχαν καταστροφικές συνέπειες για το πυρηνικό του πρόγραμμα. Όπως για παράδειγμα, ο ιός Stuxnet που προκάλεσε την καταστροφή αρκετών συσκευών φυγοκέντρησης (χρησιμοποιούνται στον εμπλουτισμό ουρανίου). Επίσης, οι δολοφονίες ορισμένων Ιρανών επιστημόνων τα τελευταία χρόνια παραμένουν ανεξήγητες και θα μπορούσαν να ήταν το αποτέλεσμα της εν λόγω αμερικανο-ισραηλινής μυστικής δράσης. Ο τελευταίος Ιρανός επιστήμονας που σκοτώθηκε ήταν ο Mostafa Ahmadi Roshan, χημικός μηχανικός στο εργοστάσιο εμπλουτισμού ουρανίου της Natanz, ο οποίος έχασε τη ζωή του όταν μια βόμβα που τοποθετήθηκε κάτω από το αυτοκίνητό του εξερράγη στις 10 Ιανουαρίου του 2012. Πριν τον Roshan, στις 5 Δεκεμβρίου του 2011, ένα αμερικανικό μη επανδρωμένο αεροσκάφος τύπου RQ-170 Sentinel κατέπεσε στο Ιράν. Πιθανολογείται ότι απογειώθηκε από το Αφγανιστάν, με σκοπό να συλλέγει πληροφορίες από συγκεκριμένες ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις.

Ορισμένοι Αμερικανοί αξιωματούχοι έχουν εκφράσει τις ανησυχίες τους για τις εν λόγω μυστικές αμερικανικές δραστηριότητες, καθώς εκτιμούν ότι η Τεχεράνη θα μπορούσε να οδηγηθεί σε αντίποινα, όπως για παράδειγμα η διεξαγωγή κυβερνο-επιθέσεων εναντίον εταιριών πετρελαίου του Περσικού Κόλπου. Επομένως, βραχυπρόθεσμα, αυτού του είδους η μυστική

δραστηριότητα, τουλάχιστον από αμερικανικής πλευράς, συγκεντρώνει ελάχιστες πιθανότητες.

Ο ισραηλινός παράγοντας

Όπως προαναφέρθηκε, το Ισραήλ υποστηρίζει ότι ένα Ιράν με πυρηνικά όπλα θα συνιστούσε μείζονα απειλή για την ύπαρξή του και ότι αυτό πρέπει να αποτραπεί έστω και με μια μονομερή ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια. Από την πλευρά του, ο Λευκός Οίκος αρνήθηκε να αποδεχθεί την πρόταση του ισραηλινού πρωθυπουργού Benjamin Netanyahu, που παρουσίασε με ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (27 Σεπτεμβρίου 2012) και η οποία προέβλεπε να τεθούν «κόκκινες γραμμές», που αν παραβιάζονταν από το Ιράν, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα έπρεπε να αναλάβουν στρατιωτική δράση εναντίον του. Ωστόσο, στις 22 Μαΐου 2013, η Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας ενέκρινε ψήφισμα (Απόφαση 65, 2013), σύμφωνα με το οποίο οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει να υποστηρίξουν το Ισραήλ διπλωματικά, οικονομικά και στρατιωτικά, εάν αναγκασθεί να χτυπήσει τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν.

Για την εκλογή Rouhani, ο Netanyahu υποστηρίζει ότι δεν μειώνει τις ανησυχίες του Ισραήλ σχετικά με τις ιρανικές πυρηνικές επιδιώξεις. Αντίθετα, λειτουργεί εις βάρος των ισραηλινών συμφερόντων, καθότι διακρίνει να ελαχιστοποιούνται οι διεθνείς ανησυχίες για την ανάπτυξη του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα, πολλαπλασιάζονται οι εκτιμήσεις αρκετοί Ισραηλινοί ανησυχούν ότι «ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα αποδεχθούν μια πυρηνική συμφωνία, η οποία θα διευκολύνει το Ιράν να κατασκευάσει πυρηνικό όπλο, θυσιάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τα συμφέροντα και την ασφάλεια του Ισραήλ, προκειμένου η Ουάσινγκτον να μην εμπλακεί σε μια στρατιωτική ενέργεια κατά της Τεχεράνης».

Παρά το γεγονός ότι το Ισραήλ υποστηρίζει ότι «εάν απαιτηθεί, μια ισραηλινή στρατιωτική ενέργεια κατά των ιρανικών πυρηνικών εγκαταστάσεων συνιστά μια ρεαλιστική και αποτελεσματική επιλογή», εντούτοις, αρκετοί Αμερικανοί εμπειρογνώμονες αμφιβάλλουν ότι «η επιχειρησιακή δυνατότητα των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων είναι ικανή να καταστρέψει και να τερματίσει την περαιτέρω λειτουργία των ιρανικών πυρηνικών υποδομών».

Οι κυρώσεις και οι συνέπειες στην ιρανική οικονομία

Αρχής γενομένης από τον Ιούλιο του 2006, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ επέβαλε στο Ιράν μια σειρά κυρώσεων, προκειμένου να

συμβιβασθεί και να τερματίσει τις πυρηνικές του φιλοδοξίες.

Απόφαση 1696 (31 Ιουλίου 2006): Αφενός απαιτούσε από το Ιράν να τερματίσει τον εμπλουτισμό ουρανίου, την κατασκευή των πυρηνικών εγκαταστάσεων στο Arak και να επικυρώσει το επιπρόσθετο πρωτόκολλο της Non Proliferation Treaty, αφετέρου προέβλεπε οικονομικές κυρώσεις και απαγόρευε τις χώρες μέλη του ΟΗΕ να πουλήσουν τεχνολογία σχετική με τα Όπλα Μαζικής Καταστροφής.

Απόφαση 1737 (23 Δεκεμβρίου 2006): Απαιτούσε τον τερματισμό του εμπλουτισμού ουρανίου μέχρι την 21^η Φεβρουαρίου 2007 και απαγόρευε την πώληση πυρηνικής τεχνολογίας προς την Τεχεράνη. Επίσης, καλούσε τις χώρες μέλη του ΟΗΕ να προβούν σε πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων συγκεκριμένων ιρανικών εταιριών και ατόμων, που σχετιζόνταν με το πυρηνικό και βαλλιστικό πρόγραμμα του Ιράν.

Απόφαση 1747 (24 Μαρτίου 2007): Απαιτούσε τον τερματισμό του εμπλουτισμού ουρανίου μέχρι την 24^η Μαΐου 2007. Απαγόρευε στο Ιράν να προμηθεύει με όπλα τη στρατιωτική πτέρυγα της Hezbollah του Λιβάνου και τους σίτες πολιτοφύλακες του Ιράκ. Ζητούσε αφενός την αποφυγή της πώλησης όπλων προς το Ιράν, αφετέρου τη δανειοδότηση ή επιχορήγηση προς αυτό (εξαιρούνταν τα ειδικά δάνεια για ανθρωπιστικούς σκοπούς και τα δάνεια της Παγκόσμιας Τράπεζας).

Απόφαση 1803 (3 Μαρτίου 2008): Απαγόρευε τις πωλήσεις υλικών σχετικών με τη διάδοση των πυρηνικών όπλων και μεταξύ άλλων ζητούσε τη διεξαγωγή επιθεωρήσεων των φορτίων της Iran Air Cargo και της Islamic Republic of Iran Shipping Line.

Απόφαση 1929 (9 Ιουνίου 2010): Επέβαλε κυρώσεις σε επιπλέον 15 ιρανικές εταιρίες και 22 Ιρανούς, απαιτούσε τη διεξαγωγή επιθεωρήσεων σε ιρανικά θαλάσσια εμπορεύματα, απαγόρευε τις ξένες επενδύσεις στην εξόρυξη του ιρανικού ουρανίου και στη βαλλιστική τεχνολογία, απαγόρευε την πώληση οπλικών συστημάτων προς το Ιράν, ζητούσε τη μη ίδρυση ξένων τραπεζών στο ιρανικό έδαφος και αντιστρόφως, κτλ.

Κυρώσεις της ΕΕ (23 Ιανουαρίου 2012): Το Συμβούλιο της ΕΕ, αφού επανέλαβε τις ανησυχίες του για την ανάπτυξη και τη φύση του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, αποφάσισε μεταξύ άλλων την επιβολή εμπάργκο στις ιρανικές εξαγωγές πετρελαίου και το πάγωμα των περιουσιακών στοιχείων της Κεντρικής Τράπεζας του Ιράν.

Όπως γίνεται αντιληπτό, οι παραπάνω κυρώσεις αλλά και ένας ακόμη αριθμός κυρώσεων που επιβλήθηκαν από τις ΗΠΑ και τον ΟΗΕ (Απόφαση 1835, 1984 και 2049) προκάλεσαν μείζονα προβλήματα στην ιρανική οικονομία, όπως

αύξηση του πληθωρισμού, αύξηση της ανεργίας (το 43% των ιρανικών νοικοκυριών συντηρούν από ένα τουλάχιστον άνεργο μέλος), πτώση της ισοτιμίας του εθνικού νομίσματος σε σχέση με το δολάριο (32.000 ριάλ/δολάριο), μείωση των εσόδων από τις εξαγωγές πετρελαίου, μείωση των εξαγωγών (13,9% το χρονικό διάστημα Μαρτίου-Σεπτεμβρίου 2013, έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2012) και συρρίκνωση των ξένων επενδύσεων. Σχετικά με τις εξαγωγές ιρανικού πετρελαίου, θα πρέπει να τονισθεί ότι συνολικά υπολογίζονται σε περίπου ένα εκατομμύριο βαρέλια/ημέρα (bpd) παρότι η ικανότητα παραγωγής ανέρχεται σε περισσότερα από 2,5 bpd. Στην παρούσα φάση, το ιρανικό πετρέλαιο κατευθύνεται προς τις ενεργειακές αγορές της Κίνας, Ινδίας, Ιαπωνίας, Νότιας Κορέας, Τουρκίας, ΗΑΕ και Συρίας. Ωστόσο, σχεδόν το 50% των εσόδων από τις πωλήσεις συσσωρεύεται σε παγωμένους ξένους τραπεζικούς λογαριασμούς, χωρίς δυνατότητα πρόσβασης και επαναπατριsmού από ιρανικής πλευράς.

Τα βασικά πιθανά σενάρια

Το πιο αισιόδοξο σενάριο είναι να τηρηθούν οι όροι του κοινού σχεδίου δράσης της Γενεύης και σταδιακά αφενός η Τεχεράνη να εγκαταλείψει τις φιλοδοξίες της για την κατασκευή πυρηνικών όπλων -είτε με τη μέθοδο εμπλουτισμού ουρανίου είτε με την παραγωγή πλουτωνίου- αλλά να διατηρήσει το δικαίωμά της στη χρήση της πυρηνικής ενέργειας για ειρηνικούς σκοπούς, αφετέρου η διεθνής κοινότητα (κυρίως το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση) να άρει τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί κατά του Ιράν. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι αυτό το σενάριο είναι το πλέον θετικό. Ωστόσο, λόγω της μέχρι σήμερα συμπεριφοράς της Τεχεράνης σε ανάλογες συμφωνίες, για το σενάριο αυτό θα πρέπει δικαιολογημένα να διατηρήσουμε τις επιφυλάξεις μας και να θεωρήσουμε ότι δεν συγκεντρώνει σημαντικές πιθανότητες.

Ένα άλλο πιθανό σενάριο είναι να ναυαγήσει η προσωρινή συμφωνία της Γενεύης, καθώς λόγω των προγραμματισμένων και απροειδοποίητων επιθεωρήσεων της ΙΑΕΑ στις ιρανικές πυρηνικές εγκαταστάσεις, η Τεχεράνη δεν θα καταφέρει να αποδείξει στη διεθνή κοινότητα ότι το πυρηνικό της πρόγραμμα έχει ειρηνικούς σκοπούς. Το σενάριο αυτό κρίνεται ως ρεαλιστικό, καθώς συγκεντρώνει και τις περισσότερες πιθανότητες εξαιτίας της μέχρι σήμερα συμπεριφοράς της Τεχεράνης. Γιατί όμως συμφώνησε και υπέγραψε το κοινό σχέδιο δράσης της Γενεύης; Πιθανόν, σκόπευε να κερδίσει χρόνο. Δηλαδή, το χρονικό διάστημα των έξι μηνών που προβλέπονται από την προσωρινή συμφωνία ίσως είναι ο κρίσιμος χρόνος, ο οποίος απαιτείται προκειμένου το Ιράν να αποκτήσει πυρηνικό όπλο (;) ...και γιατί όχι να διεξάγει την πρώτη του πυρηνική δοκιμή.

Ένα το τρίτο σενάριο, που προϋποθέτει την αθέτηση της Τεχεράνης στις δεσμεύσεις-μέτρα της προσωρινής συμφωνίας, είναι η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας, είτε με την επιβολή μιας σειράς νέων κυρώσεων είτε ακόμη και με την υιοθέτηση της επιλογής μιας μονομερούς ή όχι στρατιωτικής ενέργειας με στόχο την καταστροφή των πυρηνικών της εγκαταστάσεων. Το σενάριο αυτό θεωρείται ως απευκαίτο, επειδή προϋποθέτει ότι η Τεχεράνη θα συνεχίσει την ανάπτυξη του πυρηνικού της προγράμματος χωρίς τον έλεγχο της ΙΑΕΑ, αλλά και επειδή μια στρατιωτική ενέργεια θα προκαλέσει περαιτέρω αποσταθεροποίηση της «ευαίσθητης» περιοχής του Περσικού Κόλπου και θα επιφέρει για προφανείς λόγους αρνητικές συνέπειες στην παγκόσμια οικονομία.

Ένα τέταρτο σενάριο είναι η περίπτωση κατά την οποία η Τεχεράνη αποκτήσει πυρηνικά όπλα, αλλά η διεθνής κοινότητα ή οι Ηνωμένες Πολιτείες ή και το Ισραήλ δεν αποφασίσουν να αντιδράσουν. Όπως ήδη προαναφέρθηκε, είναι σχεδόν βέβαιο ότι σ' αυτή την περίπτωση χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος και η Τουρκία θα επιδίωκαν να εξοπλισθούν με πυρηνικά όπλα, ενώ ένας άλλος αριθμός γειτονικών χωρών για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους θα κατέφευγε σε πιο φθηνότερες και πιο εύκολες λύσεις, όπως τα χημικά και βιολογικά όπλα και κυρίως τα σύγχρονα αντιβαλλιστικά συστήματα, προκειμένου να «αισθανθούν ασφαλείς» στην πίεση που θα τους ασκούσε το ιρανικό πυρηνικό οπλοστάσιο. Το σενάριο αυτό εκτιμάται ότι συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες και ως εκ τούτου θεωρείται ως το πλέον ρεαλιστικό.

Συνολικά, εννέα χώρες θεωρούνται ως πυρηνικές δυνάμεις. Επτά χώρες κατέχουν πυρηνικά όπλα (Ηνωμένες Πολιτείες, Ρωσία, Βρετανία, Γαλλία, Κίνα, Ινδία και Πακιστάν), η Βόρεια Κορέα πραγματοποίησε τρεις πυρηνικές δοκιμές (2006, 2009 και 2013), ενώ το Ισραήλ θεωρείται ευρέως ότι κατέχει πυρηνικά όπλα παρότι δεν το έχει επιβεβαιώσει. Καθόλου απίθανο στη λέσχη των πυρηνικών δυνάμεων να προστεθεί σύντομα και το Ιράν. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει αφενός λόγω του προχωρημένου σταδίου ανάπτυξης του πυρηνικού του προγράμματος, αφετέρου λόγω της αποτυχίας των επανειλημμένων προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας να πιέσει την Τεχεράνη προκειμένου να εγκαταλείψει τις πυρηνικές της φιλοδοξίες.

Τα μέχρι στιγμής δεδομένα οδηγούν στη μη ασφαλή αλλά την πλέον πιθανή εκτίμηση ότι «βραχυπρόθεσμα, το Ιράν αναπόφευκτα θα κατέχει πυρηνικά όπλα». Ως εκ τούτου, θα πρέπει να επιτευχθεί μια συνολική πυρηνική συμφωνία τουλάχιστον σε περιφερειακό επίπεδο, προκειμένου -αν είναι δυνατόν- να αποφευχθεί η περαιτέρω εξάπλωση των πυρηνικών όπλων. Επιπρόσθετα, να ενισχυθεί η αντιβαλλιστική δυνατότητα των γειτονικών χωρών έναντι του μελλοντικού πυρηνικού βαλλιστικού οπλοστασίου του Ιράν, ώστε να περιορισθεί η μεσο-

μακροπρόθεσμη επιδίωξή τους να αποκτήσουν πυρηνικά όπλα.

Ήδη, οι χώρες του Κόλπου προετοιμάζονται. Από τα τέλη Μαρτίου 2012, αναθερμάνθηκε ο «Διάλογος για την Ασφάλεια του Κόλπου» (Gulf Security Dialogue - GSD), που είχε τεθεί σε εφαρμογή κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης Clinton. Δηλαδή, ο στρατηγικός διάλογος μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και του Συμβουλίου Συνεργασίας των Χωρών του Κόλπου (Gulf Cooperation Council - GCC: Σαουδική Αραβία, Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ομάν, Κατάρ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα), για τη σύνδεσή τους σε ένα κοινό σύστημα αντιβαλλιστικής άμυνας. Μεταξύ άλλων, η Ουάσιγκτον επιδιώκει την πώληση αντιβαλλιστικών βλημάτων τύπου Patriot στο Κουβέιτ και τα ΗΑΕ, του kit τύπου Joint Direct Attack Munitions (JDAMs) στη Σαουδική Αραβία και τα ΗΑΕ, που μετατρέπουν τις βόμβες παλαιότερης τεχνολογίας σε «ελεγχόμενα έξυπνα όπλα» παντός καιρού, καθώς και το πλέον σύγχρονο αντιβαλλιστικό σύστημα Terminal High Altitude Area Defense (THAAD) στα ΗΑΕ. Μάλιστα, η πώληση του THAAD οριστικοποιήθηκε από το Κογκρέσο στις αρχές Ιανουαρίου 2012. Επίσης, στις αρχές Σεπτεμβρίου 2012, αναφέρθηκε ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες σύντομα θα εγκαταστήσουν και θα θέσουν σε λειτουργία ένα ραντάρ έγκαιρης προειδοποίησης αντιβαλλιστικής άμυνας στο Κατάρ, ενώ η διασύνδεσή του με τα αντίστοιχα ραντάρ του Ισραήλ και της Τουρκίας θα παρέχει ένα ευρύ φάσμα κάλυψης έναντι του ιρανικού βαλλιστικού οπλοστασίου. Κατά τη διάρκεια του 2013, οι Ηνωμένες Πολιτείες ανακοίνωσαν σημαντικές πωλήσεις οπλικών συστημάτων προς τα ΗΑΕ και τη Σαουδική Αραβία, όπως σύγχρονα βλήματα αέρος-αέρος και αέρος-εδάφους, καθώς και μαχητικά αεροσκάφη τύπου F-16 στα ΗΑΕ.

Πιθανές επιπτώσεις για την Ελλάδα

Η Ελλάδα αποδέχεται το δικαίωμα της Τεχεράνης για την ανάπτυξη πυρηνικής τεχνολογίας αποκλειστικά για ειρηνικούς σκοπούς, ενώ ταυτόχρονα συνεχίζει αφενός να υποστηρίζει την πάγια θέση της περί μη διασποράς όπλων μαζικής καταστροφής, αφετέρου να τάσσεται υπέρ της δημιουργίας ζώνης ελεύθερης από πυρηνικά όπλα στη νευραλγική περιοχή της Μέσης Ανατολής. Ωστόσο, η επίλυση του ιρανικού πυρηνικού προβλήματος δεν είναι ένα «μακρινό θέμα» που δεν την επηρέασε ή δεν θα την επηρεάσει ως ένα βαθμό στο προσεχές μέλλον.

Πρώτα απ' όλα, η απόφαση της ΕΕ για επιβολή εμπάργκο στις εξαγωγές πετρελαίου του Ιράν (23 Ιανουαρίου 2012) στέρησε την ελληνική αγορά ενέργειας από το επί πιστώσει ιρανικό πετρέλαιο, που κάλυπτε ένα ποσοστό των συνολικών ελληνικών εισαγωγών.

Δεύτερον, σύμφωνα με το τρίτο σενάριο εγκυμονεί ο κίνδυνος έναρξης ισραηλινο-ιρανικών ή και

αμερικανο-ιρανικών εχθροπραξιών στην περιοχή του Περσικού Κόλπου, γεγονός ιδιαίτερα αρνητικό τόσο για την ελληνική ναυτιλία καθώς είναι δυνατόν να εγκλωβισθεί ένας αριθμός ελληνικών εμπορικών πλοίων εντός του Περσικού Κόλπου, όσο και για την αναμενόμενη ραγδαία αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου.

«Σε περίπτωση μιας μονομερούς ισραηλινής στρατιωτικής ενέργειας κατά των ιρανικών πυρηνικών εγκαταστάσεων, ποια θα είναι η θέση της Ελλάδας»; «Τι θα αποφασίσει η Αθήνα, αν το Τελ Αβίβ ζητήσει κάποιου είδους υποστήριξη από τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, λόγω της υφιστάμενης ελληνο-ισραηλινής στρατιωτικής συμφωνίας»; Είναι προφανές και αναμενόμενο ότι η ελληνική πλευρά θα αποφύγει με κάθε τρόπο να εμπλακεί, ωστόσο σε μια τέτοια περίπτωση δεν είναι καθόλου απίθανο να υπάρξει δυσaréσκεια από ισραηλινής πλευράς, με τις όποιες συνέπειες στις ελληνο-ισραηλινές σχέσεις.

Τέλος, ιδιαίτερα δυσοίωνο είναι το τέταρτο σενάριο. Δηλαδή, η περίπτωση κατά την οποία το Ιράν αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Τότε, όπως προαναφέρθηκε, γειτονικές ως προς την Ελλάδα χώρες, όπως η Τουρκία και η Αίγυπτος, αναμένεται να ξεκινήσουν την ανάπτυξη του δικού τους πυρηνικού προγράμματος για την απόκτηση πυρηνικών όπλων. Επομένως, βραχυ-μεσοπρόθεσμα θα πρέπει να αναμένουμε ραγδαία(;) αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της ευρύτερης Μέσης Ανατολής.